

Ledende tysk politiker var med på henrettelser «i et annet liv»

Etter 51 år har fortiden meldt seg hos en ledende politiker i Brandenburg: Parlamentets president var med på å henrette seks mennesker i Sovjetunionen. Det var «i et annet liv», sier Gustav Just.

Aftenpostens
korrespondent
NILS MORTEN
UDGAARD

Bonn.

Som tyveårig tysk korporal var Just den 15. juli 1941 med i en eksekusjons-pelotang som skjøt seks mennesker i en landsby i Ukraina, under Hitlers felttog inn i Sovjetunionen.

— Jeg var med på å skyte, det er et faktum, sier Just, men tilføyer at dengang gjaldt «lydighetens jernlov...hadde jeg nektet, ville de sikkert stilt meg opp ved siden av de seks». For Just fant henrettelsene sted «i et annet liv».

To fortider

Justs livsløp er et eksempel på hvordan tidligere DDR-borgere møter to fortider. I 1957 ble han stilt for retten sammen med skribenten Walter Janka i DDRs mest kjente skueprosess og dømt til

Sosialdemokratisk medlem av Brandenburgs parlament, Gustav Just, er innhentet av sin krigsførtid. (Foto: NTB-AP)

fire års fengsel for forsøk på politiske reformer i DDR og «gjenforening av Tyskland». Dengang kom opplysningene om henrettelsene frem, men ble ikke gjort til noe anklagepunkt. Gustav Just meldte seg inn i kommunistpartiet SED like etter krigen og ble senere stedfortredende sjefredaktør i den kulturpolitiske ukeavisen «Sonntag».

Da DDR-regimet brøt sammen, var han med på å stifte det sosialdemokratiske parti, SPD, og ble i kraft av sin alder — han er født i 1921 — første president i delstatsparlamentet i Brandenburg.

Der har han trukket seg fra formannsposten i forfatningskomiteen og presses nå av opposisjonen til å nedlegge sitt

mandat. «Vi er ikke lenger beredt til å samarbeide med ham», sier kristelig-demokratene. Just vil tenke seg om og ta den jødiske menighetens syn «meget alvorlig».

Just husker henrettelsene meget godt, forteller han, og tilføyer at han nå selv er «ytterst opphisset og helt nedtrykt» over anklagene. Da saken ble kjent i pressen, het det at seks jøder ble henrettet. Formannen i Det jødiske sentralråd i Tyskland, Heinz Galinski, erklærte at slike «diskrediterte mennesker» ikke må få delta i det offentlige liv i det tyske demokrati. Det er «skandaløst» at Just omtaler dette som «en mosegrodd sak». Over fortidens forbrytelser vil det aldri gro igjen, sier Galinski.

Foreldet

Påtalemyndigheten har sett på saken og erklærer at den er foreldet og ikke kan straffeforfølges. Den jødiske verdenskongress i New York har varslet at den vil kreve at USAs myndigheter utestenger Just fra besøk i landet. Nå sier Just at han ikke vet om det var jøder som ble henrettet. Trolig var det sovjetiske soldater som var kommet bort fra sine avdelinger i Den røde arme; folk på stedet ba oss ta dem fordi de «hadde drept en bonde», hevder Just. Han benekter påstander i en avis om at han ble med på henrettelsene for å bli forfremmet til løytnant, og sier at «jeg var en liten soldat som måtte følge ordre».

Aftenposten 10/3 1991